

Naše gospodarstvo

Slabo sodelovanje v nekaterih podjetjih

Naloge gospodarskih sektorjev v podjetju so tako z gledišča gospodarskih odnosov, kakor tudi z organizacijske strani, dovolj jasne. Sodelovanje med sektorji je v izvrševanju teh nalog in gre od proizvodnega sektorja ali delovnega procesa, preko komercialne službe in se končuje s finančno službo. Tega sodelovanja med sektorji pa ni v vseh podjetjih.

Nekatera podjetja zasnujejo proizvodni program enostransko, na želji, da bi izkoristila zmogljivost, ne upoštevajo pa dovolj druge strani, to je zahtev tržišča. To se je letos pokazalo zlasti pri ti-

stih podjetjih, ki so delala predvsem za investicije, kot je na primer gradbeništvo in strojogradnja. Nekatera podjetja niso pravočasno napravila potrebnih zaključkov iz posledic, ki izhajajo iz zmanjšanja obsega investicij. S tem so se zmanjšale tudi možnosti za prodajo nekaterih izdelkov. Tista podjetja, ki so dovolila, da so jih postavila pred izvršeno dejstvo z ukrepi, ki so imeli namen omejiti in preusmeriti trošenje investicijskih sredstev iz družbenih skladov, so se znašila v precej težkem položaju. Če bi bili bolj analizirali tržišče, bi se lahko večidel izognili tem težavam.

Brez sodelovanja finančnega sektorja

Nezadostna koordinacija se je kazala tudi v odnosih med proizvodnim in finančnim sektorjem pri tistih delih proizvodnega programa, ki zadeva proizvodnjo za lastne investicije, ali pri investicijskih sploh. Važno je, da ugotovimo, ali imamo za tako proizvodnjo ali nabavo sredstva, ali jih bomo imeli v trenutku, ko bo treba plačati. Toda pri nekaterih podjetjih je reden pojav, da začnajo investicijska dela brez predhodne analize svojih finančnih možnosti, za kar bi moral vsakor poskrbeti finančni sektor. Tako je na primer železarna Jesenice lani začela s kapitalno gradnjo, razširila je tovarno in celo zgradila kegljišče ter druge objekte družbenega standarda, ne da bi za to imela preskrbljena investicijska sredstva. Za investicije je potrošila nekaj 100 milijonov dinarjev obratnih sredstev, ba je zato, da ne bi prišlo do ustavitve dela in še do večje škode. In epilog: železarna je prišla v težaven finančni položaj in je zahtevala povečanje kredita. Ali drugi primer: železarna v Sisku je v zadnjih letih nekajkrat potrošila po nekaj 100 milijonov dinarjev obratnih sredstev za investicije, zato ker je obseg kapitalne graditve stalno presegal znesek odobrenih investicijskih sredstev. Čeprav je bilo podjetje pravočasno opozorjeno na to težnjo, pa so odgovorni tehnični organi, ki so vodili

kapitalno graditev investirala, ne glede na ceno in sredstva.

To je privedlo železarno v težaven finančni položaj in do tega, da je zahtevala povečanje kredita.

V nekaterih podjetjih kovinske industrije in elektroindustrije, ki v lastnih pomožnih obratih izdelujejo orodje za lastno potrebo, so zelo pogosto primeri, da to orodje izdelujejo brez vsakršnega plana in v večjih količinah, kakor pa imajo preskrbljenih sredstev v skladih podjetja. O izdelavi tega orodja odloča samo proizvodni sektor, ne da bi se zanimal pri finančnih organih podjetja, kolikšna so razpoložljivi skladi.

Podobna stvar je tudi z remontom, ki ga opravljajo v lastnih pomožnih obratih. Tudi tu večsih manjka koordinacija med proizvodnim in finančnim sektorjem. Popravljati začno stroje in instalacije, ne da bi poprej pregledali finančni učinek takega dela, niti da bi se zanimali, kolikšna so sredstva amortizacijskega sklada in koliko tekočega vzdrževanja lahko bremeni stroške proizvodnje.

Na ta vprašanja lahko odgovorijo samo finančna služba v podjetju. Podobne pojave opazamo tudi pri delih za osvajanje nove proizvodnje ali prototipa. Tudi pri tem često »pozabijo« na vprašanje, ali so sredstva preskrbljena.

Komercialna stihija

Kaže, da se je nezadostna koordinacija najbolj odrazila v odnosu na komercialni sektor. Zato je zelo pogost pojav, da nimajo izdelanega plana materiala in realizacije. Ta plan dostikrat izdeluje v celoti ali deloma komercialna služba sama brez zveze s proizvodnim sektorjem. Posledica take prakse je nakopičenje materiala in blaga ter blokiranje pomembnih obratnih sredstev v zalogah preko norme. Razumljivo je, da tako stanje dostikrat povzroča velike izredne izdatke in podražuje proizvodnjo.

Pri pregledu železarn, kovinske in elektroindustrije so opazili, da ima pomembno število podjetij čez normo velike zaloge materiala. V nekaterih podjetjih znašajo te zaloge tudi nekaj 100 milijonov dinarjev (»Litostroje«, »Me-

talna«, »Ivo Lola Ribar« in druge). Pri nekaterih podjetjih so pretirane zaloge ostanek distribucijskega sistema, pri drugih pa so novejšega, pa tudi najnovejšega datuma. Ni treba posebej poudarjati, da dela egoistična komercialna politika slabo uslugo naprom skupnosti za ureditev tržišča.

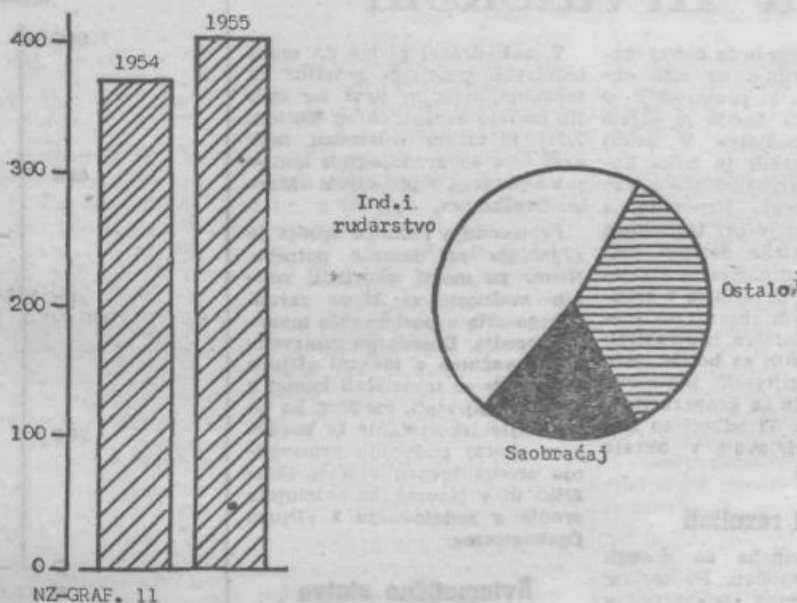
Po drugi strani pa se dogaja, da ponekod nimajo niti minimalnih ali standardnih zalog.

Ureditev vseh teh vprašanj mora biti predvsem naloga organa upravljanja. Ko izvajajo pravilno in enotno politiko podjetja, ki temelji na medsebojnem sodelovanju vseh služb, prispevajo tudi k izvajanju naše ekonomske politike v celoti.

P. Dejanović

GIBANJE IN STRUKTURA INVESTICIJ

V milijardah dinarjev

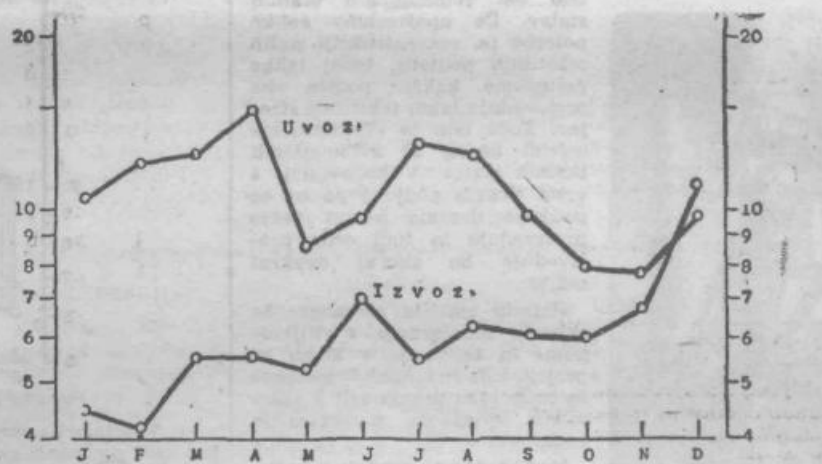

NZ-GRAF. 11

Na podlagi začasnih in nepopolnih podatkov je bilo v letu 1955 potrošenih za investicije za 36 milijard ali za 10% več kakor v letu 1954. Ukrepi za omejevanje investicij so prišli do izraza šele v drugem polletju. Tako je bilo v prvem polletju potrošeno 56 milijard več kakor pa v prvem polletju leta 1954, medtem ko je bilo v drugem polletju potrošeno za 20 milijard manj kakor v drugem polletju leta 1954. V letu 1955 se je nekoliko zmanjšala udeležba industrije v skupnih investicijah, povečala pa se je udeležba kmetijstva, trgovine in gozdarstva.

IZVOZ IN UVOZ

V milijardah dinarjev

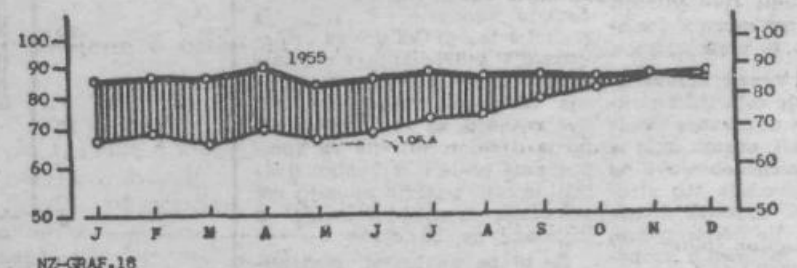

NZ-GRAF. 14

Začasni podatki kažejo, da je bil v letu 1955 izvoz za okrog 2 milijardi večji kakor v letu 1954, medtem ko se je uvoz povečal za blizu 28 milijard dinarjev. Najbolj se je povečal izvoz izdelkov barvaste metalurgije (za nad tri in pol milijarde) in tobačnih izdelkov (nad dve milijardi), medtem ko se je v nekaterih drugih panogah izvoz tudi zmanjšal (stroji in naprave, tekstil, živinoreja). Najbolj je porasel uvoz hrane (za okrog devet milijard), surovin (nad sedem milijard) in opreme (okrog šest milijard).

DENARNI OBTOK

V milijardah dinarjev

NZ-GRAF. 18

Od konca leta 1953 do konca leta 1954 je obtok denarja porasel za okrog 20 milijard, od 68 na 88 milijard. Toda, do decembra 1955 se obtok sploh ni več dvigal (za december še ni končnih podatkov). Podobno je tudi z obveznicami na pokaz (sredstva podjetij in ustanov pri Narodni banki), kjer je bilo povečanje v letu 1955 malenkostno.